

Magyarok Moldvában

Beszélgetés Kovács Lászlóval, a fotóalbum egyik szerzőjével

Az elmúlt hetekben jelent meg Kovács László és Nagy Zoltán közösen készített fotóalbuma Magyarok Moldvában címmel, a Somos Kiadó és Tanácsadó Bt. gondozásában, a Tölgyfa Könyvek második köteteként. Az albumban szereplő felvételek „beszélnek” az „ősök hagyományaihoz való ragaszkodásról, és a paraszti kultúra megtartó erejéről. Szól a XX. század történelmi léptékű változásainak behatolásáról és a folyamatos, jórészt román állami és egyházi nyomással kényszerített nyelvi asszimilációról. És szól a történet az önszerveződés erejéről, arról, hogy a lassan kialakuló moldvai magyar értelmiségi réteg miként küzd a népcsoport fennmaradásáért, nyelvének, kultúrájának megőrzéséért” – olvasható a kötet bevezetőjében. Kovács László, a kötet egyik szerzőjét arról kérdeztük, milyen könyvek jelentek meg eddig a Tölgyfa Könyvek sorozatában?

Első kötetünk *Kárpátaljáról* szól, amelyben az olvasó figyelmét fel kívántuk hívni a vidék nevezetességei és szépségei iránt. Egy vendégváró könyvet terveztünk, amely szélesebbre tárja Kárpátalja kapuit. A *Magyarok Moldvában* ezzel szemben egy népcsoport történetét meséli el azzal a gondolattal, hogy ha egy nemzetrésznek legalább 700 éves története van, akkor ez a történet még további évszázadokig folytatódhat. A moldvai magyaroknak mélyek a gyökerei hazájukban, nagy múltú kultúrával rendelkeznek. A fa is, ha mély a gyökere, magasra nő, és sokáig él. Moldvában dolgozva azt tapasztaltuk: egyáltalán nem halálra ítelt, szomorú, depressziós ez a táj. Azt érzékeltük, a moldvai magyarok csodálatos, zöld, dombos tájban laknak, mely nagyon szerethető, mint szülőföld, hiszen termékeny, barátságos, csupa szántóföld, és erdővidék. Ebben a tájban elszórva – néha nagyobb fűrtökben, néhol csak egy-egy nyelvi szigetet jelentő faluban – találni magyarokat, akik ha szerény körülmények között is, de lelki békében teljes, sokrétűen hagyományőrző életet élnek, kedélyük pedig meglehetősen életvidám. Mint falusi emberek, nem azzal foglalkoznak, el kell-e románosodniuk, vagy sem (a nyelvcsere problémája él, sajnos), hanem azzal, hogyan tartsák fenn magukat, hogyan éljenek, és legyenek szépek a házaik. Azzal, hogy gyermekeik vidámak lehessenek és tanulhassanak. Egyszóval, hogy ez a kis közösség fennmaradjon és minél tovább éljen.

Honnan vették az „ihletet”, hogy elinduljanak Moldvába? Ismereteim szerint ön jogász, szerzőtársa pedig közgazdász. Ez kicsit távol áll a szakmától.

Minden a *Kárpátalja* című könyvünkkel kezdődött. Azt láttuk, hogy nincs semmilyen képi dokumentáció Kárpátaljáról, ezt jó lenne pótolni. Több szakmabelinek is tetszett az ötlet, a terpmunka során pedig az ott élő emberek is kedvesen és szeretettel fogadtak nemzetiségre való tekintet nélkül. Már akkor elábrándoztunk arról, hogy ennek lesz folytatása, ezért is adtuk az első könyvnek a Tölgyfa Könyvek márkanévet, sorozatcímet, mert arra gondoltunk: a könyv sikere megalapozhatja további kötetek elkészítését. A *Kárpátalja* című könyv fogadtatása alapján kezdhettünk bele a moldvai magyarokról szóló munkába.

Hogyan kezdtek munkához? Kitől kaptak segítséget?

A könyv megírásához nagy segítséget nyújtott, hogy már volt kapcsolatunk moldvaiakkal. Még 2002-ben a Moldvai Csángómagyar Szövetség akkori felhívására gyűjtöttünk és vittünk adományokat Moldvába. Ekkor ismerkedtünk meg néhány emberrel. Ezek a szálakon indulhattunk el és kimondható: mindazok, akik érintettek voltak az ügyben és akikhez eljutottunk, nagymértékben segítettek munkánkat. Rövid idő után kézzől kézre adtak. Mivel szoros idő- és pénzületi keretek között dolgoztunk, forgatókönyvet használtunk: téma és táj szerint csokorba szedtük azokat a falvakat, templomokat, műemlékeket, melyek válogatási alapot adtak a könyv anyagához.

Miután egy történetet szeretnénk volna elmesélni, tudtuk: a könyv egy része a régi moldvai magyar emlékekről szól, amelyek viszonylag elszórtan fekszenek a történelmi Moldova területén, tehát a mai Moldva mellett a történelmi Besszarábia, a mai Moldvai Köztársaság területén. Természetesen feladatunknak éreztük a mai falusi élet bemutatását is, olyan szemszögből, ahogy mi láttuk. Ennek mentén építettük fel könyvünket a múlttól a jelen képein át a jövőig, ahol megjelennek a gyermekek életéről, az oktatásról, az önszerveződésről szóló felvételek is.

Érdekes, azt mondta, életerős közösség. Ugyanakkor a csángó magyarok küzdenek a magyarságukért, az életben maradásukért. Ezt az ellentmondást hogyan tapasztalták? Vagyis az életerős és az állandó küzdelem kettősségét.

Valóban különleges azon folyamatok együttese, amelyek a moldvai magyarokat érintik. Ezek egyszerre zajlanak, nem párhuzamosak, de százszázalékosan nem is keresztezik egymást. Így például beszélünk a folyamatos elrománosodásról, vagyis a magyar-román nyelvcsere-ről, melynek során a csángók megtartják katolikus vallásukat. A románul beszélő katolikusok soha nem mondják oláhnak magukat, hanem romának. Míg a románokat akár magyarul, akár románul beszélve, oláhnak mondják. Ráadásul az ottani románok magyarnak hívják még azokat a katolikusokat is, aki már egy szót sem tudnak magyarul. Ehhez képest mi magyarok a románul beszélő katolikusokat mindig románként emlegetjük. Ők magukat mégis elkülönítik az ortodox románoktól, az ortodoxok pedig katolikusnak vagy magyaroknak, illetve románul is csángóknak (ceangai) nevezik őket. Ezzel a nyelvcserevel párhuzamosan zajlik a biológiai népesség-robbanás, ma öt-hat gyermek átlagosnak számít egy csángó családban. Tíz gyermek fölött beszélnek népesebb családról. A két folyamat úgy hat egymásra, hogy a magyarul tudó emberek létszáma évtizedek óta változatlan, miközben annyian cserélnek nyelvet, amennyi körükben a népszaporulat. Ezért beszélünk hatvan-hetvenezer fős magról, amelynek elhelyezkedése változik, a falvak lassan szűkülő körében él, de megtartja a magyar nyelvet. Másfél évtized telt el a romániai diktatúra bukása óta, amikor valóban a legkegyetlenebb elnyomás alatt éltek. A végefelé már gyakorlatilag zárt zónákat hoztak létre a Securitate emberei. Idegen – se magyarországi, se román, se erdélyi – nem mehett be a magyar falvakba, csakis az ott lakók. Megpróbálták őket elzárni a külvilágtól.

Másfél évtized telt el a romániai rendszerváltás óta és látjuk: van már egy vékonyka, de folyamatosan gyarapodó értelmiségi rétegük és egy még vékonyabb, de biztosan gyarapodó vállalkozói réteg. A moldvai magyar közösség szépen lassan ismét kezdi felépíteni a több évszázada elveszett-elvesztett társadalmi rétegződését. És nemcsak a velük foglalkozó, de a közülük kikerülő értelmiségiek is erőteljesen, szorgalmasan dolgoznak azért, hogy ez a közösség megmaradjon. Ezért érezzük úgy, hogy ennek a közösségnek van jövője.

Említette, régebben be sem léphetett idegen a faluba. Az ott élők könnyen nyitották-e meg házaik ajtaját?

A könyv a XXI. század elején készült, 1989 óta nagyot haladt előre Moldvában is a világ. A dokumentum-fotók alapján látható: rengeteget változott a falvak, a táj képe. Kicsérlődtek a házak, most vetik le a népviseletet – ahogy ez nálunk történt a 1930-as, 1940-es években, vagy Erdélyben a 1960-as, 1970-es években. A sok évtizeddel ezelőtti bizalmatlanság mára feloldódott az emberekben. Másfelől a hatósági akadályoztatások teljes mértékben megszűntek. Igaz, a rendszerváltás után pár évvel még hallhattunk mindenféle különös akciókról. Amikor körbezártak falvakat az RMDSZ gyűlése miatt. Amikor az 1990-es években az új román titkosszolgálat ügynökei magyar könyveket égettek, mint felheccelt moldvai ál-katolikusok. Tehát elszórt atrocitások még a múlt évtizedben is előfordultak. Mi azonban munkánk során nem talákoztunk efféle hatósági problémákkal. A papok azonban néhol nem túl kedvezően fogadtak. Az egyik faluban például eltanácsoltak mind a templom, mind a temető fényképezésétől, mondván, nem a megfelelő aktivista nevére hivatkoztunk. Egy másik, tiszta magyar nyelvű faluban szolgáló hírhedt pap odajött hozzánk a búcsúban és megtiltotta, hogy ott fényképezzünk. Először románul pörölt velünk, majd áttért magyarra, miután látványosan nem értettük, mit akar. A hivatalos román ideológia szerint ugyanis a csángók nem magyarok, hanem elmagyarosított románok, akik most térnek vissza a román nemzet kebleibe, a csángó nyelvjárást pedig alapjában véve román nyelvnek tartják, csak, mint mondják: „nagyon sok magyar hatást tartalmaz”.

Hány alkalommal jártak a helyszínen?

Két dolgot kellett szem előtt tartanunk, az egyik, hogy a könyv minél változatosabb anyagot tartalmazzon, mind helyszín, mind téma szerint, emellett képi megközelítésben is túlközön sokféleséget, hiszen a tematikus teljesség igénye nélkül, de kaleidoszkópot szeretnénk volna nyújtani. Másfelől nagyon kevés volt a rendelkezésünkre álló idő, miután látványosan fizetett szabadságból oldottuk meg a terepmunkákat. Először bejáró túrán vettünk részt, ahol megörökítettük, amit lehetett. A második utunk alkalmával voltak az elsővel azonos helyszí-

neink, más témákkal, illetve olyan helyszínek, amit csak akkor látogathattunk meg. Úgy érezzük: a terepmunka során megtett 8000 kilométer lefedi a munka mennyiségét.

Ki írta a kötet szövegét?

Mind a képeket, mind a szöveget közös munka eredményeként tüntetjük fel. Ezen belül a képek nagyobbik része Nagy Zoltán munkája, amit az én fotóim egészítenek ki, míg a szöveg alapváltozatáért én felelek, amit Zoltán kerekített ki a végleges formájára.

Hogyan látja a csángó magyarok életét?

A legsötétebb nyelvi elnyomás korszaka után másfél évtizede volt ennek a közösségnek talpra állni. Szerintünk az eddigi eredmények dinamikája azt jósolja, hogy ez a kis közösség – hatvan-hetvenezer ember – hosszú távon is képes fennmaradni, akár évszázadokon át. Úgy láttuk, átalakul a világuk, a falukép lassan megváltozik, idomul a nyugatabbra szokásoshoz. Emellett sok fiatal megy el Moldvából tovább tanulni, többen visszatérnek boldogulást keresni és lassan kezd alakot ölteni a helybeli oktatási intézmény-hálózatuk. A legújabb hírek egy önálló magyar középiskola tervéről szólnak. Ez teljes mértékben indokolt, hiszen épp egy középiskolára való számú, több mint száz moldvai magyar fiatal tanul ma Erdély magyar iskoláiban. Úgy érzékeltük, hogy egyrészt az oktatási rendszer felépítése, másrészt a valahai moldvai magyar társadalmi rétegződés újraépítése, az értelmiségi, vállalkozói réteg fejlesztése a záloga annak, hogy ne elnyomott, anyagilag, tudásban, iskolázottságban hátramaradott kisebbségként éljenek, hanem a moldvai környezetük egyenrangú, egyben különleges vallási-nyelvi csoportjává váljanak. A világ változik Moldvában is, a modernizálódást arra lenne jó használni, hogy ne végképp elfeledtesse a csángókkal a származásukat, hanem segítsen újraépíteni a közösségüket. Most minden esély megvan rá, hogy az utóbbi következzék be és a moldvaiak hozzájárulása a magyar nemzeti kultúrához ne csak a néprajzos érdeklődés tárgya legyen, hanem élő, gyarapodó, sok szálú (gazdasági, kulturális, személyes) kapcsolat is a Kárpát-medencei magyarokhoz.

Manapság nagy probléma és nem csak a moldvai magyarokat sújtja, hogy a romániai gazdasági helyzet sokakat vendégmunkára kényszerít. A csángók, mint magyarul és románul beszélő katolikusok elmennek vendégmunkára, míg érdekes módon a csak románul tudó ortodox vallású románok nem nagyon járnak sehová Nyugat-Európába. A katolikusoknak az egyház is szervezi a vendégmunka lehetőségeket. Másfelől az ortodoxoknak talán kevesebb ambíciójuk van kitörni léhelyzetükből. Egész csángó falvak férfi lakossága megy *Spanyolországba, Olaszországba, Izraelbe* vagy *Magyarországra*. Csonkulnak a családok, a globalizációs hatások eredményeként lassan átalakul a faluközösség. Egy magyarországi vendégmunka egyébként azzal a pozitív hatással is járhat, hogy a vendégmunkás anyanyelvében, identitásában megerősödve kerül vissza szülőföldjére.

A csángó magyarok hitéletéről tudjuk: amelyik pap még tud magyarul, azt tisztán románul beszélő faluba helyezik. Aki pedig csak románul tud, azt színmagyar helységbe helyezték, hogy így „csiszolódjanak” egymáshoz a hívők és a papok. Az összes falura érvényes ez a politika. Romániában jelenleg több mint 250 ezer katolikus él, ebből hatvan-hetvenezer beszél magyarul. A többiek már nem, de mind magyar eredetűek. A színmagyar falvakban is kizárólag román a hitélet nyelve.

A magyar nyelvű misézés moldvai területen elvétve is csak úgy lehetséges, ha *Erdélyből*, a *Gyulafehérvári Érsekség* területén működő papok mennek *Moldvába* és házaknál tartanak szentmisét. Ilyenkor néhány százan összegyűlnek az udvarokon, általában Húsvétkor, Pünkösdkor vagy a templom szentjének napján. Tehát ez nem rendszeres gyakorlat, inkább különleges ünnep.

Nézzünk bele a könyvbe, merre jártak?

Moldva címere látható a kötet belső borítóján. A csángóknak, miután évszázadok óta laknak Moldvában, ez a hazájuk, az otthonuk. A Kárpát-medence pedig számukra az anyaországot jelenti, a legendák színhelyét. A fotóalbum nem csak róluk, de nekik is szól, hisz a hazájukról is mesélünk.

Kedves és különleges helyek találhatóak a régi Besszarábiában, tehát a mai Moldovai Köztársaságban. Eljutottunk *Órhely* várához, mely ma is *Orhei* névre hallgat románul. Itt a *Hunyadi János* által létrehozott helyőrség maradványait fényképeztük le, a romok mellett múzeum

működik. Eljutottunk *Csöbörösökre*, a híres *Dnyeszter*-menti városba, ahol a XV–XVIII. században magyarok laktak.¹ Izgalmas a múlt feltárása, így kerestük fel *Herlót*, ahol ma is látható a *Szent György* templom, amely 1492-ben épült. Szerkezete egyszerre emlékeztet az örmény templomépítészeti példáira és a Közel-Kelet iszlám építményeire, ugyanakkor gótikus ablakai a nyugati műveltség jelenlétét tanúsítják. Herlő ma is gyönyörűen rendben tartott város. Nagyon szerettük a *moldvabányai Szent Péter és Pál Székesegyház* romjait, melyek ma a csendes falucska belterületén fekszenek. Moldvabánya valamikor katolikus püspöki székhely volt. A romokból jól látható: valamikor hatalmas, gótikus katedrális épült itt.

Trunk faluban élt *Benedek Márton*, *Onyest* város egykori főorvosa. 1980-ban titokban szentelték katolikus pappá. A kommunista titkosrendőrség valláserkölcsei elveiért (más orvosoktól eltérően ingyen gyógyította a hozzá forduló szegényeket), egyházi szerepvállalásáért megurcolta, végül 1986-ban meggyilkolták. Halála után a helyiek átható rózsasáillatot és csodatévő, gyógyító hatást tulajdonítottak a háza melletti kút vizének. A csoda híre Moldva-szerte elterjedt. A kút előtt hosszú sorok álltak vízért. A hatalom tiltotta a mítosz terjesztését, majd a kút használatát is. Végül 1987-ben klórt öntöttek bele. Ma *Szűz Mária* szobra látható a kút mellett. A trunki csodakút kultusza szép példája a népi vallásosság teremtő erejének, ösztönös védekezésének a diktatúra tombolásával szemben.

A katolikus hit ma is a moldvai magyarok legfontosabb közösségszervező ereje. Egyházi jelentések szerint a moldvai katolikusok körében a világ valamennyi katolikus közössége között az egyik legintenzívebb, legerősebb a hitélet. A kötetben látható a *nagypataki* temető kápolnája. Itt található *Petrás Ferenc*, 1843-ban meghalt *forrófalvi* kántor keresztje. Fia, *Petrás Incze János* pappá szentelése után rövid ideig *Pusztinán* szolgált, majd 1842-től élete végéig, 45 éven át *Klézse* plébánosa volt. *Petrás Incze János* egyike volt azon kevés Moldvában szolgált katolikus papnak, aki a moldvai magyarok közül származott, és magyarságuk, hagyományaik megtartását küldetésének tekintette. 75 évesen rablőgyilkosság áldozata lett. Sebeibe csak két hónap után halt bele. Noha hangjukról felismerte gyilkosait, a nevüket senkinek sem mondta meg, így az isteni igazságszolgáltatásra bízta őket. A *klézsei* temető kápolnájában nyugszik.

A kötetben találkozunk moldvai magyar fiatalokkal, akik a *gyimesfelsőlaki Árpád-házi Szent Erzsébet Gimnázium* ballagásán vesznek részt. A tanulók a *Gyimesekből*, *Moldvából* és a *Székelyföldről* érkeztek. A gimnázium a moldvai magyar falvakhoz legközelebb eső magyar nyelvű középiskolaként az egyik fontos továbbtanulási lehetőséget nyújtja. A ballagási ünnepség hagyományos része a színpompás, az egyes falvanként is eltérő viseleteket bemutató lovas felvonulás.

A kötet vége a híres *csíksomlyói* plébániatemplom látképével és zarándokok felvonulásával zárul. *Csíksomlyó* évszázadok óta a moldvai magyarok legfontosabb búcsújáró helye. A pünkösdi zarándoklat a romániai diktatúra évtizedeiben is sok moldvai hívőnek adott lelki erőt és biztatást magyarságuk megőrzéséhez. A moldvai magyarok számára még a XXI. század elején is *Csíksomlyó* jelenti a legfontosabb anyanyelvű misehallgatási lehetőséget. Az anyanyelvi misézés iránti kérelmük többszöri próbálkozás ellenére mindmáig nem talált meghallgatásra. A kérdés a moldvai magyarok egyik legfájóbb, megoldatlan problémája. A kötetben a híres templom falában elhelyezett *Csángó-magyarok Nagyasszonya* szobor is látható.

Megörökítettük a *pusztinai Szent István* templom oltárképét, melyen államalapítónk *Mária* oltalmába ajánlja országát, de sajnos – húsvét előtt lévén – a képet letakarták. Hagyomány szerint fekete vasárnaptól húsvét vasárnapig borítják le a képet, de ma már Pünkösdig takarásban hagyják. Helybeliek szerint azért teszik ezt, hogy hozzászoktassák a falusiakat ahhoz, hogy ez az oltárkép egy idő múlva nem lesz az oltárképük. Egyébként *Pusztinán* él az egyik legnagyobb és legöntudatosabb magyar közösség.

Hány példányban jelent meg a fotóalbum?

A könyv 1989 példányban jelent meg. Ez természetesen beszélő szám. A mai moldvai állapotok egyik fontos alappontja 1989, a rendszerváltozás éve, ezért választottuk ezt a számot. A könyv kapható a legfontosabb terjesztési helyeken, így például a *Libri*, a *Lira* és *Lant*, valamint az *Alexandra* Kiadó boltjaiban, emellett független könyvesboltokban.

Van-e már tervük a következő kötetet illetően?

¹ A besszarábiai útjáról a *Honismeret* 2004. 5. száma számolt be. (Szerk.)

Különleges nézőpontból szeretnénk bemutatni a magyar államhatár XX. században történt változásait, mivel tudjuk: jogilag kilencszer változott meg a múlt században az ország területe. Ezekhez a terület-váltásokhoz nagyon sok helyszín kapcsolódik, a *Morva* folyótól a *Magas Tátrán* keresztül a *Gyimesekig*, majd a trianoni határ jellegzetesebb pontjaitól a második világháborús időkben rövid ideig fennállott állapotokig.

Ha ennyire foglalkoztatja önöket a határon kívüli magyarok élete, talán onnan származnak?

Nem. Mindketten *salgótarjániak* vagyunk, tehát határ mentiek, de anyaországiak. A téma iránti érdeklődésünk még a 1980-as években, iskolás korunkban alakult ki. Ahogy elkezdtünk eszmélni arra, hogy a magyar nemzet különleges élethelyzetben található már régóta, úgy kezdtük el felgöngyölni ennek részleteit. Előbb utazásokkal, élményszerzésekkel, barátságok szövésével, később aktívabb tevékenységgel, adománygyűjtéssel, majd az utolsó években elkezdődött a honismereti képi dokumentációk munkája.

Faragó József emlékére

Voigt Vilmosal, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Néprajzi Intézetének igazgatójával beszélget Máté György

Nyolcvankét éves korában örökre elment közülünk Faragó József, erdélyi folklórkutató, az MTA tiszteleti tagja. Brassóban született, 1922. február 2-án. Az apai ágon olasz felmenőkkel rendelkező, és első publikálásaira készülő fiatalember maga választotta a Faragó nevet, amelyet hivatalosan is felvett 1946-ban a Fábri helyett. Ekkor már egyetemi diplomával rendelkezett, amit 1941-1945 között a Ferenc József Tudományegyetemen hallgatójaként szerzett meg. Tanárai, mesterei között meg kell említeni Viski Károly, Gunda Béla, György Lajos, és Szabó T. Attila nevét, akik a tudományos pályán elindították. Később maga is oktatott az egyetemen, majd 1950-től a bukaresti Folklór Intézet Kolozsvári Osztályának, később (névváltozás következtében) a Román Akadémia kolozsvári Folklór Archivumának munkatársa volt egészen nyugalmába vonulásáig.¹

Számos publikációja jelent meg, amelyeket 1998-ig bezárólag összegyűjtöttek és Borbély Éva, valamint Pozsony Ferenc szerkesztésében napvilágot is látott Faragó József bibliográfiája Kolozsvárott [Krizsa János Néprajzi Társaság Értesítője VIII. évfolyam (1998), 3-4. szám]. Jelentősebb munkái, természetesen a teljesség igénye nélkül: *A tánc a mezőségi Pusztakamaráson* (1946); *Moldvai csángó népdalok és népballadák* (1954, Jagamas Jánossal); *Kurcsi Minya havasi mesemondó* (1969); *Romániai magyar népdalok* (1974, Jagamas Jánossal); *Balladák földjén* (1977); *Kalotaszegi magyar népviselet* (1977, Nagy Jenővel és Vámszer Gézával); *Virágok vetélkedése* (1986, Almási Istvánnal); *Bihari gyermekmondókák, illetve Bihari népmondák* (1982, illetve 1995, Fábrián Imrével); *Ószékely népballadák* (1998); *Uzoni betlehemes 1942-ben és 1943-ban* (2001); *Baka András tréfi beszédei. Moldvai csángómagyar népmesék* (2003). Többek között ő foglalkozott Krizsa János, Benedek Elek, Kónya Samu és mások népköltési gyűjteményeinek közzétételével is. Kezdeményezője és társszerkesztője volt (dr. Kós Károllyal) a *Népismereti Dolgozatoknak*.

Élénken részt vett a II. világháború utáni romániai magyar művelődési és tudományos élet újrászervezésében.

Élete során jónéhány elismerésben, kitüntetésben részesült, amelyek közül megemlíthetjük, hogy a Magyar Néprajzi Társaság 1976-ban, a Kalevala Társaság 1979-ben, a Magyar Tudományos Akadémia 1988-ban, a Magyar Filológiai Társaság 1996-ban, a Bolyai Társaság Barátainak Egyesülete 1997-ben választotta tiszteleti tagjává. Továbbá tagja volt az International Folk Narrative Research Society-nek, a ballada-kutató munkaközösségnek, és a Folklore Fellows-nak is. 1948-ban Petőfi-emlékérmeket kapott, 2000-ben pedig átvehette a Kriterion Alapítvány Ezüstkoszorúját.

Faragó József 2004. október 23-án hunyt el Kolozsvárott. Síremléke a Házsongárdi temetőben található.

¹ További életrajzi adatokat tartalmaz az *Artes Populares* 8. száma. (Budapest, 1982.)